



Scriptor



Florin FAIFER

(14 aprilie 1943 - 6 Iulie 2020)

Anul VIII, nr. 9-10 (93-94)

septembrie-octombrie 2022

www.editurajunimea.ro
revistascriptor@gmail.com



Vania ATUDOREI

(Canada)

TENORUL JOSEPH SCHMIDT – TRAGEDIA UNUI DESTIN EXCEPȚIONAL

Se împlinesc 80 de ani de la moartea prematură a unuia dintre cei mai mari tenori de opera din istoria lumii. (1904-1942)

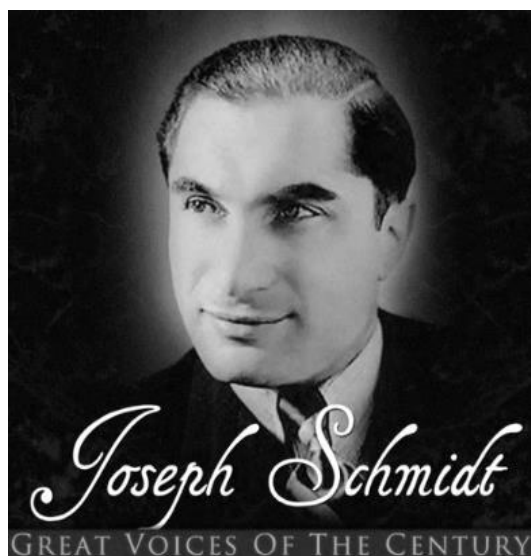
Celebrul tenor de la Opera din Viena, Joseph Schmidt (4 martie 1904 – 16 noiembrie 1942), născut în România la Davideni – azi Davdivka, raionul Storojineț de lângă Cernăuți, într-o familie de evrei români care aveau 5 copii, 3 fete: Reghina – care timp de 17 ani, între 1923 și 1940 a locuit la Frasin, unde soțul ei Heringer era farmacist, deportată în Transnistria și înmormântată la Câmpulung Moldovenesc în 1966; Betty și Mariem sau Moli, amândouă înmormântate la Gura Humorului; și 2 băieți, Schlomo, avocat, care a studiat la Cluj, mort în Israel, și Joseph, care era al treilea copil, tatăl său Wolf Schmidt fiind farmacist.

A început să cânte de la 14 ani, în anul mării Uniri, în anul când a obținut cetățenia română, în corul de la Marea Sinagogă de la Cernăuți, astăzi transformată în cinematograful. Este situată în fața statuii lui Mihai Eminescu din Cernăuți. În acel timp, evreii reprezentau 40 % din populația Cernăuților și aveau 40 de sinagogi.

Primul său concert l-a dat la 20 de ani, în 1924, la Cernăuți. A interpretat cântece populare evreiești și arii din operele lui Bizet, Puccini, Ros-



Joseph Schmidt cantor (Hazzan) la Sinagoga din Cernăuți, România, 1924, când avea 20 de ani



sini și Verdi. Ziarul „Czernowitzer Morgenblatt” scria atunci: „Cu resursele sale vocale colosale, acest tânăr va urca în curând treptele scării care urmează să-i deschidă calea către Olimp.”

A plecat la studii muzicale de canto și pian la Berlin, unde mama sa avea doi frați. A studiat între anii 1925 și 1926, la Königliche Musikschule, cu profesorul și baritonul Hermann Weißenborn.

Între 1926 și 1927 face serviciul militar obligatoriu la Batalionul 2 Infanterie de munte la Rădăuți, unde timp de luni a cântat la vioară și pian în trupa militară și la tobe în trupa de jazz.

La 18 aprilie 1929, Schmidt a debutat la Radio Berlin cu celebra arie a lui Vasco da Gama din opera lui Meyerbeer „Die Afrikanerin”. La radio Berlin a înregistrat 40 de roluri diferite. În numai 7 ani avea ca operă pe discuri 220 de melodii. În mai 1932, Schmidt a primit un ceas de aur și titlul de „cel mai popular artist radio”.

După succese imense în Germania, începând din 1933 când Partidul Național Socialist al lui Hitler vine la putere, onorează scene din Fran-

ța, Anglia, Belgia, SUA și Palestina.

În scurta sa viață, artistul a fost supranumit în SUA la New York, unde a concertat în 1937 și în 1938 la Carnegie Hall, Caruso evreiesc, precum și „Privighetoarea Cernăuților”, unde a ridicat sala în picioare cu „Aleluia” din „Exsultate, jubilate” de Mozart. A jucat în 8 filme de succes, produse între 1931 și 1936 în Germania, Austria și Anglia.

În 29 octombrie 1935 se naște fiul său Otto Kohn, după numele mamei sale, artista Lotte Kohn, care a murit pe 26 iunie în anul 2003 în Belgia, la Anvers.

În anul 1936, an în care a dat concert în aer liber în fața a 35.000 de spectatori în Olanda – record mondial la acea vreme, a concertat (pentru ultima oară) la Cernăuți unde revine, în 1939, ca să își vadă mama. Un an mai târziu, la 28 iunie 1940, Rusia sovietică anexează Bucovina de Nord.

Pe 7 martie 1938, cu cinci zile înainte ca Austria să fie anexată de către Germania, fuge mai întâi în Belgia unde dă 20 de spectacole cu „Boema” la Bruxelles, apoi în Franța ocupată și ea. În martie 1942, fiind evreu, este interzis.

Riscând deportarea și moartea, s-a refugiat în Elveția unde fost internat în lagărul de la Girenbad din cantonul Zürich. Lucra la Fabrica de țigări din Zürich. El care dăduse concerte cu sălile pline în marile orașe elvețiene și fusese primit cu covorul roșu în cele mai mari și mai luxoase Hoteluri de 5 stele – la Schweizerhof, unde astăzi o cameră costă 1.000 \$ pe noapte –, era acum un refugiat de război, un apatrid, și un muncitor necalificat în Fabrica de țigarete „Sullana GmbH” (pe Mullerstrasse, la numărul 34).

A murit în Restaurantul „Waldegg”, la numai 38 de ani, chiar în ziua în care a primit documentele ce îi permiteau libertatea și circulația în toată Elveția, la două zile după internarea (între 27 octombrie și 14 noiembrie 1942) la Spitalul cantonal din Zürich la ORL, cu infecții respiratorii. Refugiații nu erau tratați, se credea că mint că sunt bolnavi ca să nu muncească. Un destin tragic al unui artist excepțional și unic.

Este înmormântat în cimitirul evreiesc „Friedhof Unterer Friesenberg” din Zürich din cartierul Wiedikon, mormântul numărul 2331. Toți cei 350 de deținuți din lagăr i-au urmat sicriul și l-au plâns, deși autoritățile le-a interzis acest lucru.

Pe mormântul din marmură neagră scrie cu litere de aur: „A căzut o stea”. O idee a mamei sale, care se referea la unul din filmele în care Joseph Schmidt a jucat rolul principal, în 1934, și care se numea „O stea cade de pe cer”. În registrul de deces al comunității evreiești din Zürich

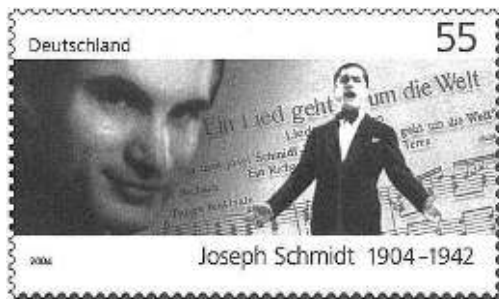


Joseph Schmidt în anul 1934, la vârsta de 30 de ani, fotografie făcută la Cernăuți

scrie: „Luni, 18 noiembrie 1942 – Schmidt Joseph, 38 de ani, 8 luni, 12 zile – fără patrie”.

La 10 ani după moartea sa, în anul 1958, apare filmul despre viața și cariera sa: *Un cântec străbate lumea* (*Ein Lied geht um die Welt*), produs de marele regizor maghiar Géza von Bolváry. Subiectul era viața (romanțată) a lui Joseph Schmidt, care a permis introducerea unui mare număr de cântece înregistrate de celebrul artist.

În anul 2004, la centenarul nașterii sale, Poșta din Germania i-a dedicat un timbru comemorativ omagial, lui celui care umplea sălile la Opera din Berlin.



Pe zidul casei unde a locuit la Berlin, pe Nürnberger Straße, la numărul 68, în cartierul Schöneberg, Banca germană Berliner Volksbank a pus o placă de marmură comemorativă pe care scrie că „artistul a fost persecutat și asasinat de către ingratitudea inumană”.

În anul 1992, Alfred A. Fassbind publică la Zürich cartea *Joseph Schmidt – un cântec înconjură lumea. Urmele unei legende. O biografie*.

În anul 2008, astronautul Freimut Börngen dă unei stele (asteroid) numele Joseph Schmidt.

La Editura „Diogenes” apare, în 2019, Elveția, o carte în limba germană despre viața lui Joseph Schmidt intitulată *Der Sänger – Cântărețul*, autor fiind scriitorul elvețian din Zürich, Lukas Hartmann.

Astăzi, cel mai mare amfiteatru de la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava se numește Joseph Schmidt. În cartierul Burdujeni, nu departe



Placa Joseph Schmidt, comemorativă, pusă după neantizarea URSS. Ruinele marelui Templu evreiesc din Cernăuți

de monumentala gară, o stradă poartă numele marelui artist. Suceava a avut și un Concurs Internațional de Canto „Joseph Schmidt” (inițiator baritonul Andras Chiriliuc, aflat astăzi în Anglia). Nici un alt oraș din lume nu l-a onorat mai mult pe Joseph Schmidt decât Suceava!

Pe 15 iunie Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava în colaborare cu Teatrul Municipal „Matei Vișniec”, cu Centrul Cultural Francez din Suceava și cu Casa de cultură a studenților din același oraș au organizat un Concert omagial „Joseph Schmidt – 80 de ani de la moartea sa tragică”, avându-i ca invitați pe soprana Gladiola Lamațic Nitulescu – Prima Donna Teatrului de Operetă

din București, pe contratenorul Alexandru Costea din București, pe baritonul Eduard Ferenczi Gurban de la Cluj, pe mezzosoprana Viorica Corjan și pe baritonul Cezar Mititiuc din Suceava, acompaniați magistral de pianista Cezara Petrescu de la Academia de Muzică din Iași.



Filarmonica Sibiu. FESTIVALUL INTERNAȚIONAL AL TEATRULUI. Invitate: Editura JUNIMEA și revista SCRIPTOR, iunie 2022. FotoLV